

Program Leonardo da Vinci bilancoval

Kolem 250 účastníků z celé republiky se sešlo 19. 3. 2002 na konferenci v Kongresovém sále hotelu Olšanka v Praze. Byli to učitelé středních, vyšších a vysokých škol, pracovníci odborných ústavů, okresních a krajských úřadů, úřadů práce, ministerstev školství a práce a sociálních věcí, zástupci zaměstnavatelů a firem.

Cílem konference bylo podle moderátora **ing. Jaromíra Coufalíka** z Národního vzdělávacího fondu zhodnotit výsledky prvního období programu Leonardo da Vinci (1996-1999) a přispět k lepšímu využívání výsledků projektů v co nejširším okruhu institucí. Za toto období bylo realizováno v ČR 35 pilotních projektů, 151 projektů mobilit a ve 168 projektech byly české školy a instituce partnery zahraničních předkladatelů.

Ředitelka NVF **PhDr. Miroslava Kopicová** zhodnotila přínos programu pro rozvoj lidských zdrojů v ČR. Připomněla, že po vstupu do EU bude Česká republika oprávněna čerpat z Evropských strukturálních fondů. Je potřeba, aby byli včas připraveni lidé, instituce, projekty i národní dokumenty. Musíme počítat s tím, že hlavní prostředky půjdou přes projekty. Zkušenosti získané v mezinárodních programech Phare a Leonardo da Vinci jsou neocenitelné. Důležitý je předstih. Do budoucna již nebude tolik času na konzultace a odbornou pomoc jednotlivým žadatelům.

Jaké jsou dosavadní přínosy programu Leonardo da Vinci v ČR?

Evaluaci prvního období programu provedla skupina nezávislých expertů, kterým byly zadány otázky pro jednotlivé sledované oblasti. Do evaluace byly zahrnuty všechny pilotní projekty, sedmina „partnerských“ projektů a desetina projektů mobilit. **Ing. Milan Kment**, ředitel VOŠ a SOŠ G. Habrmana v České Třebové, podal **zprávu o evaluaci projektů v oblasti odborného středního a vyššího školství**. Za největší přínos označil změnu v myšlení lidí. Odborné školství se dostalo do aktivit s ostatní profesní sférou, vznikly nové učební materiály i nové vzdělávací moduly pro další vzdělávání dospělých. Zlepšily se cizojazyčné dovednosti učitelů i jejich kompetence ve využívání ICT. Učitelé měli možnost seznámit se s novými didaktickými přístupy a systémy výuky. Zejména modulární systém výuky a kreditní systém hodnocení jsou zatím na SOŠ i VOŠ uplatňovány minimálně. Zahraniční praxe studentů pomáhají vytvářet „evropskou pracovní sílu“, účastníci mají větší šance uplatnění i na českém pracovním trhu. Důležitým přínosem pro řešitele a účastníky bylo získání zkušeností z řízení a vedení projektů v mezinárodním prostředí.

V doporučeních označil za velkou slabinu šíření výsledků projektů. Velmi pozitivně jsou hodnoceny diseminační semináře a konference pořádané Národní agenturou programu. Více informací o projektech a nabídkách by však mělo jít přes informační portál. Školám chybí pracovníci s jazykovými, odbornými i projektovými kompetencemi. Více by mělo být využíváno dosavadních zkušeností v regionech – vytvořit zde podmínky pro zájemce o tvorbu a řízení projektů ze škol. Štěstí přeje připraveným! Problémem je také zajišťování stáží pro zahraniční studenty v českých podnicích. Často se jedná o jazykové bariéry ve firmách. Důležitá je motivace pro celoživotní vzdělávání, vytvoření systému a legislativních podmínek. Rozvoj distančních forem vzdělávání se stává jedním z klíčových momentů.

Evaluaci programu ve vysokém školství prezentoval **Doc. RNDr. František Ježek, CSc.** ze Západočeské univerzity v Plzni, předseda Rady vysokých škol ČR. Tlumočil názor jejich členů na problémy vysokých škol: relevantnost projektového financování jako zasazení rostlinky na úhor, přetíženost klíčových lidí a nízkou výkonnost vysokých škol v oblasti výzkumu a vývoje.

Inovační projekty byly především v inženýrském vzdělávání, málo v ostatních oblastech. Inovace metod je zastoupena silněji než inovace obsahu. Byly ověřeny možnosti vzdělávání pomocí internetu, zatím v kombinované formě. Zejména pilotní projekty přinesly zkušenosti s koordinací mezinárodního týmu s odlišnými kulturami. Naši účastníci v této nelehké roli obstáli, ale často pocítovali slabou podporu na vlastních pracovištích. Málo se využívá jejich zkušeností v regionech.

Spolupráce při tvorbě kurikula nebo pomůcek ukázala mezinárodní slučitelnost výstupů. Řada vzdělávacích modulů byla vytvořena v jazykových mutacích. Vždy byla zastoupena anglická verze, česká verze by měla být vytvořena vždy, jinak dojde k znehodnocení výsledků projektu.=20

Spolupráce malých a středních podniků s vysokými školami vytváří významný potenciál. Je to však velmi obtížné při umělém deformování trhu preferencí některých subjektů, ať již v monopolním postavení nebo v rámci státní transformační podpory. Potvrdila se preference krátkodobých cílů a neochota investovat do výzkumu a vývoje u podnikatelů, státní pobídky jsou málo atraktivní.

Základním **doporučením** je maximální míra informovanosti institucí, které by vytvořené produkty mohly využít. V současné době tuto roli neplní internetové stránky MŠMT ani ÚIV. V ČR by měl být vytvořen informační a vyhledávací portál (v rámci projektu SIPVZ, kterou s velkými problémy realizuje MŠMT, bylo na tuto věc k dispozici několik desítek milionů korun, ale nepočítá se s terciárním sektorem!).

Předkladatelé jsou zpravidla překvapeni rozsahem administrativy při realizaci projektů. Na větších institucích je nezbytné vytvoření profesionálního servisu pro účastníky evropských programů.

Ideální by také bylo, kdyby existovala společnost nebo firma, která by přebírala záležitost komerčního uplatnění vytvořených vzdělávacích modulů a vyřešení autorských práv. Řešitelé rovněž upozorňují na potíže s propagací vytvořených produktů a s jejich údržbou.

O evaluaci programu v oblasti trhu práce hovořil **ing. David Kafka**, ředitel Úřadu práce Hradec Králové. Autory projektů jsou většinou lidé ze vzdělávací praxe nebo z českých institucí, které jsou se vzděláváním těsně propojeny. Naši koordinátoři a partneři jsou plnohodnotnými protějšky zahraničních. Mezinárodní spolupráce vede k celistvějšímu pohledu na problém a následně i ke komplexnějšímu řešení. Odlišnost evropských národních prostředí může však být také úskalím, s kterým je nutno se vyrovnat.

Velmi cenné jsou stáže v zahraničí. Organizátoři charakterizují účastníky tak, že „se vrací jiný člověk, než odjel“ – člověk, jehož sebevědomí vzrostlo, který se vyrovnal s cizím prostředím, navázal kontakty a vylepšil své znalosti odborné i jazykové. Z hlediska uplatnění na domácím trhu práce získal nezanedbatelnou konkurenční výhodu. Zvláště se zlepšily perspektivy mladých nezaměstnaných absolventů škol.

Řada projektů se zabývala poradenstvím, informovaností poradců a vytvářením komplexnějších poradenských nástrojů.

Část projektů se orientovala na celoživotní vzdělávání a tím i na celoživotní zaměstnatelnost. Zde jsme teprve na počátku cesty, neboť celoživotní vzdělávání není zatím považováno za preventivní nebo záchovný standard. Nabídková strana vzdělávacích zařízení je připravena podstatně lépe než strana poptávková.

Bariéry pro uplatnění výstupů: Projekty vznikaly v silně se měnícím prostředí, kdy čas pracuje proti projektům a jejich výsledkům. Je nutná jejich inovace. Výstupy se dostávají o tržního prostředí a chybí jim marketing. Šíření je ponecháno autorům – Evropská unie nic nepožaduje.

Doporučení: Projekty by měly mít dvě části – tvorbu a diseminaci. Již v popisu projektu by měla být tato fáze definována věcně, časově i finančně včetně metod marketingu. I když už

není finančně kryta projektem, autoři by si měli uvědomit závazek jistou dobu vynakládat úsilí a peníze na udržování a rozvoj výstupů.

Pro lepší informovanost zájemců by měla existovat referenční knihovna na vzdělávacím portálu.

Na závěr ing. Kafka konstatoval, že oficiálním školským strukturám vznikla kvalitní projekční konkurence a oponentura, což školství jistě uvítá.

V další části konference byly **představeny některé úspěšné a zajímavé pilotní projekty:**

- *Průvodce světem =povolání a Databáze dalšího vzdělávání* (Ing. Václav Kleňha, DHV ČR)
- *Počítačový program pro profesní diagnostiku* (PhDr. Vladimír Široký, KD Junior – Republikové centrum vzdělávání Chotěboř)
- *Model inovace s účastí vysoké školy a podniku* (Ing. J. Vacek, Západočeská univerzita v Plzni)

Projekt jazykových dovedností:

- *Efektivní psaní zpráv v angličtině pro oblast vědy a techniky* (PhDr. Zuzana Svobodová, Vysoké učení technické v Brně)

Projekty mobility:

- *Projekty mobility studentů a učitelů* (PhDr. Hana Slámová, Vyšší odborná škola informačních služeb, Praha)
- *Zlepšení perspektiv zaměstnanosti mladých nezaměstnaných absolventů škol* (PhDr. Helena Tuhá, Úřad práce Chrudim)

Podrobnější informace (včetně kontaktů) o těchto a dalších projektech lze nalézt v **Kompنديu projektů Leonardo da Vinci v ČR 1995-1999. NVF, Praha 2000.**

V posledním bloku konference se hovořilo o **způsobech podpory využívání výsledků projektů Leonardo da Vinci** ze strany Národní agentury programu, MŠMT, MPSV, krajských úřadů a Hospodářské komory.

Zajímavou zkušenost z Ústeckého kraje prezentovala **Mgr. Irena Bartůňková**, ředitelka SOŠ v Ústí nad Labem. Provedli zde statistické šetření a zjistili, že ze 180 institucí 60 pracuje v projektech (nejvíce v Mostě, Chomutově a Ústí n/L.). Informovanost škol byla na velmi různé úrovni. Proto byl dán návrh na vytvoření pracovní skupiny při odboru školství KÚ, kde jsou 1-2 koordinátoři za každý okres. Tím kraj využívá jejich zkušeností z projektů. Připravují pro střední školy semináře a informace na web - pro ty, kteří se chtějí naučit projekty zpracovávat.

Jak řekl v závěru ing. Coufalík, rostlinku projektů je třeba zalévat a pěstovat. Informace o výsledcích by se měly šířit tak, aby to ovlivnilo celý systém odborného vzdělávání.